

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 28 października 2022 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.), art. 83 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360) w zw. z art. 300 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r., poz. 1510), stwierdził, iż E. P., jako pracownik u płatnika składek (...) J. T. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 19 października 2020 roku do dnia 31 października 2021 roku.

W ocenie organu rentowego, dokumentacja osobowo – płacowa E. P., złożona przez płatnika składek, nie stanowi dowodu na wykonywanie przez ww. pracy na stanowisku pracownika biurowego, jest jedynie dowodem formalnego jej sporządzenia.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych podnosił, iż działania polegające na zgłoszeniu do ubezpieczeń E. P., jako pracownika u płatnika składek, były podyktowane interesem prywatnym (tj. uzyskaniem – po krótkotrwałym okresie od zgłoszenia do ubezpieczeń – zasiłku chorobowego i macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego) i stworzeniem w ten sposób możliwości kilkumiesięcznej ochrony ubezpieczeniowej oraz spowodowaniem przeniesienia wypłaty świadczeń na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych. Dokumentacja przedstawiona podczas postępowania wyjaśniającego wskazuje na zamiar uprawdopodobnienia wykonywania umowy o pracę.

W ocenie organu rentowego, przedstawione okoliczności sprawy – w szczególności zawarcie umowy o pracę z E. P. i tym samym zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych, jako pracownika na krótki okres przed zajściem zdarzenia stwarzającego uprawnienie do świadczeń z ubezpieczeń społecznych w razie choroby i macierzyństwa i ustalenie wynagrodzenia zasadniczego w wysokości 2.800,00 zł w celu uzyskania naliczonych od takiej podstawy świadczeń (zasiłku chorobowego i macierzyńskiego) – pozwalają uznać, iż rzeczywistym celem zawarcia umowy o pracę z E. P. nie był zamiar świadczenia pracy, ale skonstruowanie okoliczności faktycznych świadczących o jej wykonywaniu.

/decyzja z dnia 28 października 2022 roku – k. 1-7 załączonych akt rentowych/

W dniu 1 grudnia 2022 roku odwołanie od powyższej decyzji złożył płatnik składek J. T. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą (...) J. T. w Ł., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, zaskarżając ją w całości.

Skarżonej decyzji płatnik składek zarzucał:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, że:

- płatnik składek nie miał zapotrzebowania na pracownika biurowego jedynie z uwagi na fakt, że J. T. w okresie niezdolności ubezpieczonej do pracy osobiście wykonywał jej obowiązki, podczas gdy w momencie zatrudnienia pracownika biurowego, z uwagi na uwarunkowania działalności J. T., pomoc biurowa była niezbędna do prawidłowego prowadzenia przedsiębiorstwa;

- E. P. w rzeczywistości nie wykonywała swoich obowiązków zawodowych, podczas gdy J. T. wydawał swojej pracownicy dyspozycje, co do potrzebnych prac oraz egzekwował od niej wykonywanie czynności zawodowych o charakterze biurowym;

- E. P. została zatrudniona przez J. T. jedynie w celu umożliwienia jej skorzystania ze świadczeń finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, podczas gdy wniosek taki jest sprzeczny z doświadczeniem życiowym, ponieważ J. T., jako jednoosobowy przedsiębiorca nie miał żadnego powodu, ani interesu prywatnego w ułatwieniu E. P. uzyskania świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i wypłacał pracownicy wynagrodzenie;

2. zastosowanie art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. i uznanie umowy o pracę na czas określony z dnia 19 października 2020 roku zawartej pomiędzy J. T. a E. P. za pozorną oraz służącą do obejścia przepisów ubezpieczeniowych, co skutkowało ustaleniem, że E. P. nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia 19 października

2020 roku do dnia 31 października 2021 roku, podczas gdy wskazana umowa o pracę była rzeczywiście zawarta i wykonywana przez strony, co rodziło obowiązek płatnika zgłoszenia ubezpieczonej do ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego.

W konkluzji tak sformułowanych zarzutów, wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, iż E. P., jako pracownik u płatnika składek J. T. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) J. T. w Ł. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu od dnia 19 października 2020 roku do dnia 31 października 2021 roku oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi w sposób określony w art. 98 § 1¹ k.p.c.

/odwołanie – k. 3-5/

W odpowiedzi na odwołanie złożonej w dniu 16 grudnia 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych podnosząc argumenty, jak w zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie – k. 8-9/

Na rozprawie w dniu 17 kwietnia 2023 roku pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie oraz wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Ubezpieczona przyłączyła się do stanowiska strony odwołującej się.

/oświadczenie pełnomocnika wnioskodawcy, oświadczenie pełnomocnika organu rentowego, oświadczenie ubezpieczonej – e – protokół z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 01:23:11 i dalej/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

E. P. urodziła się w dniu (...).

/bezsporne/

Płatnik składek J. T. prowadził działalność gospodarczą od 2012 roku. Przedmiotem działalności gospodarczej była działalność agencji reklamowych, rozrywkowa i rekreacyjna, usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana.

/bezsporne/

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej płatnik składek zajmował się dystrybucją plakatów, ulotek, obsługą eventów np. Dnia Dziecka.

Firma płatnika składek angażowała się również w promowanie działań w sieci dot. wydarzeń. Zakres działania firmy obejmował druk materiałów reklamowych i ich dystrybucję na terenie województwa (...).

W początkowym okresie działalności płatnik składek zawierał umowy zlecenia na obsługę eventów, dystrybucję plakatów, czy ulotek.

/zeznania płatnika składek J. T. – e – protokół z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 01:20:20 i dalej w związku z e – protokołem z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 00:02:42 i dalej/

Płatnik składek prowadził działalność gospodarczą pod adresem ul. (...) w Ł.. Pod tym adresem znajdowało się mieszkanie (...) – pokojowe, przeznaczone na działalność firmy, obejmowało biuro wraz z komputerem stacjonarnym podłączonym do telewizora. Płatnik składek posiadał własne hasła do skrzynki pocztowej oraz dysku G..

Płatnik składek magazynował materiały w mieszkaniu przy ul. (...), ale też w dodatkowym pomieszczeniu do magazynowania plakatów.

/zeznania płatnika składek J. T. – e – protokół z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 01:20:20 i dalej w związku z e – protokołem z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 00:02:42 i dalej/

Płatnik składek znał E. P. od 2014 roku, zawierał z nią umowy zlecenia na konkretny event, współpracował z E. P. od ukończenia przez nią 18 roku życia. Głównie współpraca przebiegała na zasadzie wolontariatu – E. P. była animatorem na eventach.

/zeznania płatnika składek J. T. – e – protokół z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 01:20:20 i dalej w związku z e – protokołem z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 00:02:42 i dalej/

Przed podpisaniem umowy o pracę z płatnikiem składek E. P. zatrudniona była w (...) Urzędzie Wojewódzkim w Ł. na stanowisku inspektora. E. P. zajmowała się bezpieczeństwem imprez masowych, nie przedłużyła jednak zawartej umowy o pracę.

/zeznania ubezpieczonej E. P. – e – protokół z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 01:20:20 i dalej w związku z e – protokołem z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 00:47:33 i dalej/

Od dnia 10 sierpnia 2020 roku płatnik składek zatrudniał w swojej firmie na podstawie umowy o pracę pracownika biurowego M. S., który zajmował się aktywnością w sieci, poszukiwaniem klientów.

/zeznania płatnika składek J. T. – e – protokół z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 01:20:20 i dalej w związku z e – protokołem z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 00:02:42 i dalej/

Orzeczeniem lekarskim nr (...) z dnia 16 października 2020 roku stwierdzono, iż wobec braku przeciwwskazań zdrowotnych, E. P. jest zdolna do podjęcia pracy na stanowisku pracownika biurowego.

/orzeczenie lekarskie nr (...) z dnia 16 października 2020 roku – k. 2 części A załączonych akt osobowych E. P. – (koperta) k. 75, k. 33 załączonych akt rentowych/

W dniu 16 października 2020 roku doszło do zawarcia pomiędzy J. T. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) J. T. w Ł. a E. P. umowy o pracę na czas określony od dnia 19 października 2020 roku do dnia 31 października 2021 roku na stanowisku pracownika biurowego w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem zasadniczym w kwocie 2.600,00 zł miesięcznie.

/umowa o pracę z dnia 16 października 2020 roku – k. 1 części B załączonych akt osobowych E. P. – (koperta) k. 75/

E. P. oświadczyła, iż wyraża chęć otrzymywania należnego jej wynagrodzenia za pracę w formie gotówkowej do rąk własnych.

/oświadczenie – k. 3 części załączonych akt osobowych E. P. – (koperta) k. 75/

Płatnik składek zgłosił E. P. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych tj. ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego, jako pracownika od dnia 19 października 2020 roku.

/bezsporne/

Na podstawie aneksu (z dnia 31 grudnia 2020 roku) do umowy o pracę zawartej w dniu 16 października 2020 roku strony ustaliły, iż od dnia 1 stycznia 2021 roku wynagrodzenie zasadnicze wnioskodawczyni będzie wynosiło 2.800,00 zł miesięcznie.

/aneks do umowy o pracę – k. 8 części B załączonych akt osobowych E. P. – (koperta) k. 75/

Płatnik składek sporządził listy płac, które zostały opatrzone podpisem E. P. i według których przysługujące ww. wynagrodzenie wynosiło:

- za październik 2020 roku – 932,65 zł;
- za listopad 2020 roku – 2.041,62 zł;
- za grudzień 2020 roku – 2.041,62 zł;
- za styczeń 2021 roku – 2.198,67 zł;
- za luty 2021 roku – 2.096,08 zł;
- za marzec 2021 roku – 1.524,41 zł;
- za kwiecień 2021 roku – 0,00 zł;
- za maj 2021 roku – 0,00 zł;
- za czerwiec 2021 roku – 230,11 zł;
- za lipiec 2021 roku – 0,00 zł;
- za sierpień 2021 roku – 0,00 zł;
- za wrzesień 2021 roku – 0,00 zł;
- za październik 2021 roku – 0,00 zł.

/listy płac – k. 35-60 załączonych akt rentowych, karty wynagrodzeń – k. 52-53/

Płatnik składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2020-2023 osiągnął następujący przychód oraz poniósł następujące wydatki:

1) w 2020 roku:

- przychód: 253.944,99 zł;
- wydatki: 35.551,28 zł;

2) w 2021 roku:

- przychód: 426.697,56 zł;
- wydatki: 296.705,07 zł;

3) w 2022 roku:

- przychód: 712.431,10 zł;

- wydatki: 290.109,57 zł;

4) w 2023 roku:

- przychód: 47.034,00 zł;

- wydatki: 24.231,12 zł.

/zestawienia przychodów i wydatków – k. 71-74/

W dniu 13 września 2020 roku E. P. miała ostatnią miesiączkę. Na pierwsze badanie u lekarza ginekologa E. P. udała się w dniu 30 listopada 2020 roku.

/karta przebiegu ciąży – k. 81-83v/

W okresie od dnia 22 lutego 2021 roku do dnia 9 czerwca 2021 roku E. P. była niezdolna do pracy z powodu choroby przypadającej w okresie ciąży.

/bezsporne/

W okresie ciąży E. P. pozostawała pod opieką następujących placówek medycznych:

- (...) Centrum Medyczne (...) w Ł.;
- (...) Centrum (...) – S.” spółka partnerska z siedzibą w Ł.;
- Wojewódzki (...) w Ł..

/dokumentacja medyczna – k. 91-97, k. 99-100, k. 102-208v/

W dniu 10 czerwca 2021 roku E. P. urodziła syna Francisco P. N..

/odpis skrócony aktu urodzenia – k. 28, nadto: zeznania ubezpieczonej E. P. – e – protokół z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 01:20:20 i dalej w związku z e – protokołem z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 00:47:33 i dalej/

W dniu 11 czerwca 2021 roku, w związku z urodzeniem w dniu 10 czerwca 2021 roku dziecka Francisco P. N., E. P. wniosła o udzielenie jej urlopu macierzyńskiego w wymiarze 20 tygodni oraz bezpośrednio po nim urlopu rodzicielskiego w wymiarze 32 tygodni.

/wniosek o udzielenie urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego – k. 11 części B załączonych akt osobowych E. P. – (koperta) k. 75, nadto: zeznania ubezpieczonej E. P. – e – protokół z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 01:20:20 i dalej/

Płatnik składek nie zatrudnił żadnej osoby na stanowisko pracownika biurowego, zadania biurowe przejął sam.

/zeznania płatnika składek J. T. – e – protokół z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 01:20:20 i dalej w związku z e – protokołem z dnia 17 kwietnia 2023 roku – 00:02:42 i dalej/

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie powołanych dowodów, na które składały się dokumentacja załączona do akt niniejszego postępowania (w tym dokumentacja osobowa E. P.) oraz znajdująca się w aktach organu rentowego, a ponadto, jedynie pomocniczo, zeznania płatnika składek oraz zainteresowanej E. P..

Zeznania świadków J. D. oraz W. Ł. nie mogły stanowić w niniejszym postępowaniu podstawy ustaleń faktycznych. Świadkowie przede wszystkim powoływali się na okoliczności związane z zawartymi pomiędzy nimi a płatnikiem składek J. T. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) J. T. w Ł. umowami zlecenia, których przedmiotem było m.in. roznoszenie ulotek i rozwieszanie plakatów. Nie mniej jednak, świadkowie ci zaprzeczyli, jakoby znali

osobę E. P., czy też wiedzieli, jaką rolę pełniła w firmie płatnika składek. Żaden ze świadków nie potwierdził, iż E. P. wykonywała określone czynności na podstawie zawartej umowy o pracę na stanowisku pracownika biurowego.

Na rozprawie w dniu 17 kwietnia 2023 roku pełnomocnik płatnika składek cofnął wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. S., wobec czego jego przesłuchanie okazało się bezprzedmiotowe.

Zeznania płatnika składek oraz zainteresowanej zasługiwały na uwzględnienie jedynie w niewielkim zakresie tj. taki, który dał się pogodzić z pozostałym materiałem dowodowym. W ocenie Sądu, J. T. oraz E. P. formułowali subiektywne twierdzenia, które stanowiły przyjętą przez nich linię obrony.

Płatnik składek podnosił, iż w jego firmie (...) miała zajmować się prowadzeniem kampanii internetowych, podejmować aktywność związaną z pozyskiwaniem klientów, wyszukiwać nowe wydarzenia, aby płatnik składek mógł nawiązać bezpośredni kontakt z klientami, raportować prace innych pracowników, zbierać dokumentację zdjęciową dla klientów. Do zakresu jej działań miała należeć organizacja zamówień – zlecenie drukarniom internetowym odpowiednich wydruków, wożenie dokumentów do biura rachunkowego. Nie mniej jednak, w toku postępowania nie przedstawiono żadnych dowodów na wykonywanie powyższych czynności przez E. P.. Płatnik składek nie przedłożył chociażby dokumentacji, która potwierdziłaby aktywność zainteresowanej w pozyskiwaniu klientów tj. by sporządzała indywidualne e-maile, czy wykonywała telefony do klientów, a nadto że E. P. w jakiegokolwiek formie zlecała właściwe usługi drukarniom. Twierdzenia płatnika składek okazały się więc w tych granicach gołosłowne. Nawet, gdyby bowiem przyjąć, iż E. P. wykonywała określone czynności zdalnie, ślad po nich pozostałby przynajmniej w formie elektronicznej. Płatnik składek zaznaczał, iż nie zbierał raportów, co do zadań wykonanych przez E. P. danego dnia, nadto nie prowadził listy obecności. Taki sposób działania płatnika składek, biorąc pod uwagę brak rzetelnych dowodów na rzeczywiste świadczenie pracy przez E. P. w ramach stosunku pracy, wpłynął jedynie negatywnie na sytuację procesową skarżącego. Powoływanie się przez płatnika składek i E. P. na fakt, iż E. zainteresowana pracowała w godzinach 7:00-15:00 każdego dnia nie zasługiwało tym samym na aprobatę tut. Sądu.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych /t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm./, pracownicy, to jest osoby pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu w okresie od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosownie do treści art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa /t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1732, dalej: ustawy zasiłkowej/, osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą.

Na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej, zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego.

W myśl art. 29 ust. 1 ustawy zasiłkowej, zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego:

- 1) urodziła dziecko;
- 2) przyjęła na wychowanie dziecko w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego - do 10 roku życia, i wystąpiła do sądu opiekuńczego w sprawie jego przysposobienia;
- 3) przyjęła na wychowanie w ramach rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, dziecko w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego - do 10 roku życia.

O uznaniu stosunku łączącego dwie osoby za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Według art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał, bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne /wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 roku, III AUa 433/2005, Wspólnota (...)/. Podleganie pracowniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy /wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 roku, II UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251/.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy stanął na stanowisku, iż umowa o pracę zawarta między E. P. a płatnikiem składek J. T. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) J. T. w Ł., jest nieważna, bowiem została zawarta dla pozor.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozor.

Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują łącznie następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozor, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozor, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności. Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże, zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 14 marca 2001 roku /III UKN 258/00, opubl. OSNAP 2002/21/527/, nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane, jako obejście prawa.

W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa /wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008 roku, II UK 334/07, opubl. L./.

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 /LEX nr 590241/, iż o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia,

przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 /Lex nr 619658/ można wyczytać, że umowa o pracę jest zawarta dla pozor, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.) wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 74/10 /LEX nr 653664/ stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 w/w ustawy). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kauzalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym chodzi o wykonywanie pracy. Brak pracy podważa sens istnienia umowy o pracę. Innymi słowy, jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy tym wszak założeniu, że nastąpiło rzeczywiste jej świadczenia zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p. Tym samym, nie można byłoby czynić E. P. zarzutów, że zawarła umowę o pracę jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, pod tym wszakże warunkiem, że na podstawie kwestionowanej umowy realizowałyby zatrudnienie o cechach pracowniczych.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 roku, sygn. akt II UK 11/13 /LEX nr 1375189/, jeżeli strony umowy o pracę nie zamierzają wywołać skutku prawnego w postaci nawiązania stosunku pracy, a ich oświadczenia uzewnętrznione umową o pracę zmierzają wyłącznie do wywołania skutku w sferze ubezpieczenia społecznego, to taka umowa, jako pozorna, jest nieważna (art. 83 § 1 k.c.).

Głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Podkreślić przy tym należy, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają kształtować elementy stosunku pracy zgodnie z wolą stron.

Mając na uwadze dotychczas poczynione rozważania prawne należy podkreślić, że w realiach niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy, w celu dokonania kontroli prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego, musiał zatem w pierwszej kolejności zbadać, czy pomiędzy E. P. a J. T. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) w Ł. istotnie doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

W tej sytuacji, do Sądu należało przeprowadzenie oceny, czy analizowany stosunek prawny nosił konstytutywne cechy stosunku pracy.

W tym celu, Sąd zbadał, czy E. P. osobiście świadczyła pracę podporządkowaną pracodawcy (pod kierownictwem pracodawcy) w sposób ciągły, odpłatny, na rzecz i ryzyko pracodawcy. Dokonanie powyższego ustalenia miało bowiem znaczenie dla objęcia zainteresowanej obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi: emerytalnym, rentowymi, chorobowym oraz wypadkowym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Zdaniem Sądu, analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że E. P. na rzecz płatnika składek, w spornym okresie, nie wykonywała pracy w ramach pracowniczego zatrudnienia.

Załączona do akt przedmiotowej sprawy dokumentacja w postaci akt osobowych E. P. została uznana przez tut. Sąd jedynie, jako przejaw formalnego zadośćuczynienia obowiązkowi płatnika składek będącego pracodawcą, nie mniej jednak okoliczność rzeczywistego wykonywania przez zainteresowaną pracy w ramach pracowniczego zatrudnienia musiała zostać poddana ścisłej weryfikacji w toku przeprowadzonego postępowania dowodowego.

Według poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych, płatnik składek J. T. prowadził działalność gospodarczą od 2012 roku. Przedmiotem działalności gospodarczej była działalność agencji reklamowych, rozrywkowa i rekreacyjna, usługowa gdzie indziej niesklasyfikowana.

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej płatnik składek zajmował się dystrybucją plakatów, ulotek, obsługą eventów np. Dnia Dziecka. Firma płatnika składek angażowała się również w promowanie działań w sieci dot. wydarzeń. Zakres działania firmy obejmował druk materiałów reklamowych i ich dystrybucję na terenie województwa (...). W początkowym okresie działalności płatnik składek zawierał umowy zlecenia na obsługę eventów, dystrybucję plakatów, czy ulotek.

Płatnik składek prowadził działalność gospodarczą pod adresem ul. (...) w Ł.. Pod tym adresem znajdowało się mieszkanie (...) – pokojowe, przeznaczone na działalność firmy, obejmowało biuro wraz z komputerem stacjonarnym podłączonym do telewizora. Płatnik składek posiadał własne hasła do skrzynki pocztowej oraz dysku G.. Płatnik składek magazynował materiały w mieszkaniu przy ul. (...), ale też w dodatkowym pomieszczeniu do magazynowania plakatów.

Płatnik składek znał E. P. od 2014 roku, zawierał z nią umowy zlecenia na konkretny event, współpracował z E. P. od ukończenia przez nią 18 roku życia. Głównie współpraca przebiegała na zasadzie wolontariatu – E. P. była animatorem na eventach.

Przed podpisaniem umowy z płatnikiem składek E. P. zatrudniona była w (...) Urzędzie Wojewódzkim w Ł. na stanowisku inspektora. E. P. zajmowała się bezpieczeństwem imprez masowych, nie mniej jednak nie przedłużyła zawartej umowy o pracę.

W dniu 16 października 2020 roku doszło do zawarcia pomiędzy J. T. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) J. T. w Ł. a E. P. umowy o pracę na czas określony od dnia 19 października 2020 roku do dnia 31 października 2021 roku na stanowisku pracownika biurowego w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem zasadniczym w kwocie 2.600,00 zł miesięcznie. Na podstawie aneksu (z dnia 31 grudnia 2020 roku) do umowy o pracę zawartej w dniu 16 października 2020 roku strony ustaliły, iż od dnia 1 stycznia 2021 roku wynagrodzenie zasadnicze wnioskodawczyni będzie wynosiło 2.800,00 zł miesięcznie. E. P. oświadczyła, iż wyraża chęć otrzymywania należnego jej wynagrodzenia za pracę w formie gotówkowej do rąk własnych. Płatnik składek zgłosił E. P. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych tj. ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego, jako pracownika od dnia 19 października 2020 roku.

Płatnik składek sporządził listy płac, które zostały opatrzone podpisem E. P. i według których przysługujące ww. wynagrodzenie wynosiło: za październik 2020 roku – 932,65 zł; za listopad 2020 roku – 2.041,62 zł; za grudzień 2020 roku – 2.041,62 zł; za styczeń 2021 roku – 2.198,67 zł; za luty 2021 roku – 2.096,08 zł; za marzec 2021 roku – 1.524,41 zł; za kwiecień 2021 roku – 0,00 zł; za maj 2021 roku – 0,00 zł; za czerwiec 2021 roku – 230,11 zł; za lipiec 2021 roku – 0,00 zł; za sierpień 2021 roku – 0,00 zł; za wrzesień 2021 roku – 0,00 zł; za październik 2021 roku – 0,00 zł.

Powyższe nie jest jednak wystarczające dla uznania faktycznego realizowania postanowień umowy o pracę.

Do akt przedmiotowej sprawy nie został załączony zakres obowiązków przypisanych E. P. na stanowisku pracownika biurowego, nie mniej jednak okoliczność wykonywania przez nią całego katalogu obowiązków wymienionego przez płatnika składek nie została wykazana.

Według Sądu Okręgowego, brak było dowodu na rzeczywisty czas pracy E. P. i jej wymiar. Nie sposób zatem stwierdzić, w jakich konkretnie godzinach i w które konkretnie dni miałyby realizować stosunek pracy.

W przedmiotowej sprawie nie wykazano, że zainteresowana swobodnie nie decydowała o godzinach zakończenia i rozpoczęcia pracy, a nadto okoliczności wskazujących na fakt sprawowania realnej kontroli płatnika w zakresie czasu pracy np. poprzez rzetelne rozliczanie przepracowanych godzin. Nie przedłożono żadnych harmonogramów, ewidencji czasu pracy, czy jakichkolwiek innych dokumentów pozwalających na rozliczenie czasu pracy E. P..

Dla stwierdzenia, że w treści stosunku prawnego występuje pracownicze podporządkowanie pracownika pracodawcy, z reguły wskazuje się na takie elementy jak: określony czas pracy i miejsce wykonywania czynności, podpisywanie listy obecności, podporządkowanie pracownika regulaminowi pracy oraz poleceniom kierownictwa co do miejsca, czasu i sposobu wykonywania pracy oraz obowiązek przestrzegania norm pracy, obowiązek wykonywania poleceń przełożonych, wykonywanie pracy zmianowej i stała dyspozycyjność, dokładne określenie miejsca i czasu realizacji powierzonego zadania oraz ich wykonywanie pod nadzorem kierownika itp. /II UK 202/18 - postanowienie Sądu Najwyższego Izby Pracy z dnia 29 maja 2019 roku, Lex nr 2690798/. Jak wskazuje zebrany w sprawie materiał dowodowy, w okresie, w którym E. P. miała faktycznie na rzecz płatnika świadczyć pracę nie podlegała żadnej kontroli. Przede wszystkim, nic nie wskazywało na fakt, aby płatnik składek od dnia 19 października 2020 roku kierował pracą E. P., w szczególności, aby wskazywał na konkretne zadania do realizacji związane z powierzonym stanowiskiem pracy, oraz aby zakreślał konkretne terminy wykonania poszczególnych zadań. Jest to istotne, jeżeli uwzględni się, że zatrudnienie pracownicze odwołuje się do staranności, a nie rezultatu. Przyjęcie, że pracownik wykonuje pracę pod kierownictwem pracodawcy oznacza, że przejawy takiego kierownictwa będą mieć miejsce w trakcie realizacji procesu pracy. Pracodawca wskazuje zadania oraz proces ich realizacji. Wykonywanie poleceń jest fundamentem wzajemnych relacji między stronami stosunku pracy. Innymi słowy, istotą pracy umownie podporządkowanej jest możliwość codziennego konkretyzowania pracownikowi jego obowiązków, a w szczególności określania czynności mieszczących się w zakresie uzgodnionego rodzaju pracy i sposobu ich wykonywania. Przy tym, pracowniczego podporządkowania nie można utożsamiać z permanentnym nadzorem (obserwacją) przełożonego nad sposobem, czy też właściwym tempem wykonywanych czynności, wystarczy bowiem wskazanie zadania i zakreślenie terminu jego wykonania, a następnie kontrola jakości i terminowości wykonanej pracy. Istotne natomiast jest to, że pracownik nie ma samodzielności w określaniu bieżących zadań, ponieważ to należy do sfery pracodawcy organizującego proces pracy. Wyznaczanie osobie zatrudnionej w sposób jednostronny miejsca, w którym ma ona wykonywać pracę, a także określanie godzin jej pracy, wskazuje na istnienie cechy charakterystycznej dla umowy o pracę. Codzienne stawianie się do pracy, bez z góry określonych czynności do wykonania i realizowanie na bieżąco poleceń przełożonych, zwykle świadczy o wykonywaniu pracy pod kierownictwem pracodawcy /II PK 27/18 - wyrok Sądu Najwyższego Izby Pracy z dnia 16 maja 2019 roku, Opublikowano: OSNP 2020/5/43/.

Konstatacja ta jest ważna, gdy założy się, że pracy pod kierownictwem w myśl art. 22 § 1 k.p., jest jedną z najważniejszych cech w procesie typizacji charakteru stosunku prawnego łączącego strony /wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1965 roku, III PU 28/64, OSNCP 1965, nr 9, poz. 157/.

Trudno jest mówić o podporządkowaniu E. P., co do miejsca, czasu pracy i wykonywanych obowiązków oraz rozliczania jej z powyższego. Płatnik składek w toku postępowania dowodowego nie przedstawił, w jaki sposób sprawował nadzór nad pracą E. P.. W tym zakresie również i zainteresowana nie wskazała na okoliczności odnoszące się do powyższych kwestii. Pracodawca nie kontrolował zatem E. P. tak, jak ma to miejsce w reżimie pracowniczym, nie wydawał codziennie wiążących poleceń. E. P. nie dysponowała żadnym zakresem obowiązków, który stanowiłby szczegółową listę zadań przypisaną dla danego stanowiska i wynikającą ze specyfiki pełnionej funkcji.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż w chwili zawarcia umowy o pracę E. P. niewątpliwie była w ciąży. Zainteresowana nie była w stanie jednoznacznie wskazać, kiedy dowiedziała się o ciąży. W dniu 10 czerwca 2021 roku E. P. urodziła syna Francisco P. N., z kolei w dniu 11 czerwca 2021 roku E. P. wniosła o udzielenie jej urlopu macierzyńskiego w wymiarze 20 tygodni oraz bezpośrednio po nim urlopu rodzicielskiego w wymiarze 32 tygodni.

W okresie ciąży E. P. pozostawała pod opieką następujących placówek medycznych: (...) Centrum Medyczne (...) w Ł., (...) Centrum (...) – S.” spółka partnerska z siedzibą w Ł., Wojewódzki (...) w Ł.. Z nadesłanej przez te placówki dokumentacji medycznej nie wynika, jakoby E. P. powzięła wiedzę o ciąży jeszcze przed zawarciem umowy o pracę z płatnikiem składek. Nie mniej jednak, nawet gdyby przyjąć scenariusz, że wiedzę nabyła już po tym fakcie, w ramach postępowania dowodowego nie stwierdzono, jakoby E. P. rzeczywiście świadczyła pracę w ramach stosunku pracy.

Wątpliwości budzi również fakt, iż płatnik składek nie zatrudnił żadnej osoby na stanowisko pracownika biurowego, obowiązki biurowe przejął sam, co wprost przeczy twierdzeniom płatnika, jakoby w okresie, w którym doszło do zawarcia formalnej umowy pracę z E. P., w jego firmie istniało zapotrzebowanie personalne w tym zakresie. Należy przy tym zaznaczyć, że od sierpnia 2020 roku J. T. zatrudnił już jednego pracownika biurowego, który wykonywał czynności podobne do tych, które miały być przypisane E. P..

Reasumując, zdaniem Sądu Okręgowego, analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, iż w stosunku do E. P. nie zostały spełnione wszystkie elementy świadczące o istnieniu w spornym okresie pomiędzy nią a płatnikiem składek stosunku pracy według art. 22 k.p. Tym samym, Sąd zważył, iż w okresie od dnia 19 października 2020 roku do dnia 31 października 2021 roku E. P. nie podlegała z tego tytułu u płatnika składek J. T. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) J. T. w Ł. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w punkcie 1 sentencji wyroku oddalił odwołanie, jako bezzasadne.

W punkcie 2 sentencji wyroku Sąd orzekł o kosztach postępowania na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych /t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265 z późn. zm./ zasądzając od płatnika składek J. T., jako strony przegrywającej niniejsze postępowanie, na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego.

I.S.